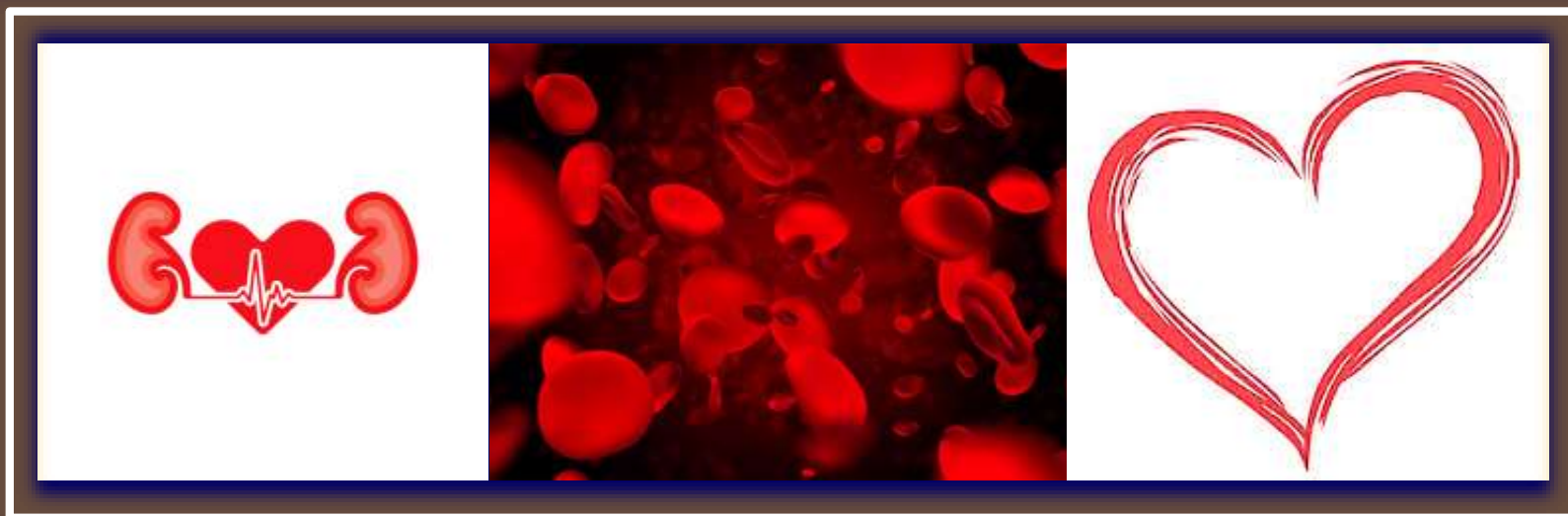

HRONIČNA BOLEST BUBREGA: OD SKRININGA DO SAVREMENOG LEČENJA

PROF. DR DEJAN PETROVIĆ

FAKULTET MEDICINSKIH NAUKA - KRAGUJEVAC 2021.

HRONIČNA BOLEST BUBREGA - CKD

CKD stadijum	JGF ml/min/1.73m ²	*Prevalencija (%)	Broj bolesnika	DEFINICIJA
1	≥ 90	3.3	~5.900.000	oštećenje bubrega (proteinurija bez ↓JGF)
2	89-60	3.0	~5.300.000	blago smanjenje JGF
3	59-30	4.3	~7.600.000	umereno smanjenje JGF
4	29-15	0.2	~400.000	teško smanjenje JGF
5	< 15	0.3	~500.000	završni stadijum/indikacija za RRT

* - procena broja bolesnika odnosi se na populaciju SAD-a

CKD - *chronic kidney disease*, RRT - *renal replacment therapy*, JGF - jačina glomerulske filtracije

HRONIČNA BOLEST BUBREGA: DEFINICIJA

SMANJENJE JGF

Vremenski period: $\geq 3M$

**JGF < 60 ml/min/1.73m²
(JGF: kategorija G3a-G5)**

**Pokazatelji oštećenja
bubrega (≥ 1)**

Vremenski period: $\geq 3M$

Albuminurija: AER ≥ 30 mg/24h

Proteinurija: PER ≥ 300 mg/24h

Pozitivan sediment urina

Pozitivan ultrazvučni pregled bubrega

AER - stepen izlučivanja albumina urinom

PER - stepen izlučivanja proteina urinom

RANO OTKRIVANJE BOLESTI BUBREGA

OSOBE SA POVEĆANIM RIZIKOM	SKRINING ZA RANO DIJAGNOSTIKOVANJE
Arterijska hipertenzija i/ili KVS bolesti	Procena bubrežne funkcije (Cockcroft-Gault formula)
Diabetes mellitus	Pregled mokraće test trakama (proteinurija)
Sistemske bolesti (SLE)	Procena mikroalbuminurije
Starost preko 60 godina	Pregled sedimenta mokraće
Pozitivna porodična anamneza	Merenje arterijskog krvnog pritiska
Učestalost infekcija mokraćnih puteva	Pregled bubrega i mokraćnih puteva ultrazvukom
Izloženost dejstvu nefrotoksičnih lekova	Progresija hronične bubrežne insuficijencije: Recipročna vrednost kreatinina tokom vremena-kriva 1/Cr, vreme dvostrukog porasta kreatinina u serumu

HRONIČNA BOLEST BUBREGA: KLASIFIKACIJA

STADIJUM	OPIS	JGF (ml/min/1,73m ²)
1	Oštećenje bubrega sa normalnom ili ↑ JGF	≥ 90
2	Blago smanjena JGF	60 - 89
3	Umereno smanjena JGF	30 - 59
4	Teško smanjena JGF	15 - 29
5	Bubrežna slabost	< 15 (ili dijaliza)

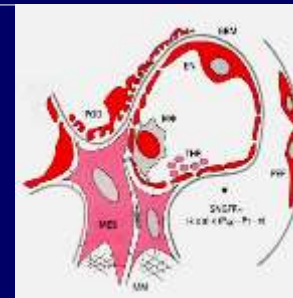
Cockcroft-Gault formula:

$$\frac{[(140 - \text{god.starosti}) \times \text{TT (Kg)}]}{\text{(keratein u serumu } \mu\text{mol/l)}} \text{ za } \check{Z}$$
$$\frac{\{[(140 - \text{god.starosti}) \times \text{TT (Kg)}]}{\text{(kreatinin u serumu } \mu\text{mol/l)}}\} \times 1.23 \text{ za M}$$

MDRD formula:

$$\text{JGF} = 170 \times (\text{kreatinin} \times 0.0113)^{-0.999} \times \text{godine}^{-0.176} \times (\text{urea} \times 2,8)^{-0.17} \times \text{Alb}^{0.318}$$

$$\text{JGF} = (\text{Ucr} \times \text{Vu}) / \text{Pcr}$$

HRONIČNA BOLEST BUBREGA: KDIGO KLASIFIKACIJA

JGF KATEGORIJA	JGF (ml/min/1.73m ²)	OPIS
G1	≥ 90	Normalna ili povećana
G2	60-89	Blago smanjena
G3	G3a 45-59	Blago do umereno smanjena
	G3b 30-44	Umereno do teško smanjena
G4	15-29	Teško smanjena
G5	< 15	Završna bolest bubrega

DIJAGNOSTIKOVANJE PROTEINURIJE

SCREENING ZA PROTEINURIJU

RIZIK ODSUTAN

RIZIK PRISUTAN

Standardne test trake

Test trake za albumin

pozitivan $\geq 1+$

negativan nalaz

negativan nalaz

pozitivan nalaz

protein/kreatinin

albumin/kreatinin

$> 200 \text{ mg/g}$
 $> 22.6 \text{ mg/mmol}$

$\leq 200 \text{ mg/g}$
 $\leq 22.6 \text{ mg/mmol}$

$\leq 30 \text{ mg/g}$
 $\leq 3.5 \text{ mg/mmol}$

$> 30 \text{ mg/g}$
 $> 3.5 \text{ mg/mmol}$

Ponoviti za godinu dana

KOMPLETNA DIJAGNOSTIKA

DIJAGNOSTIKOVANJE PROTEINURIJE

SCREENING ZA PROTEINURIJU

RIZIK ODSUTAN

RIZIK PRISUTAN

Standardne test trake

Test trake za albumin

pozitivan $\geq 1+$

negativan nalaz

negativan nalaz

pozitivan nalaz

protein/kreatinin

albumin/kreatinin

$> 200 \text{ mg/g}$
 $> 22.6 \text{ mg/mmol}$

$\leq 200 \text{ mg/g}$
 $\leq 22.6 \text{ mg/mmol}$

$\leq 30 \text{ mg/g}$
 $\leq 3.5 \text{ mg/mmol}$

$> 30 \text{ mg/g}$
 $> 3.5 \text{ mg/mmol}$

Ponoviti za godinu dana

KOMPLETNA DIJAGNOSTIKA

DEFINICIJA MIKROALBUMINURIJE

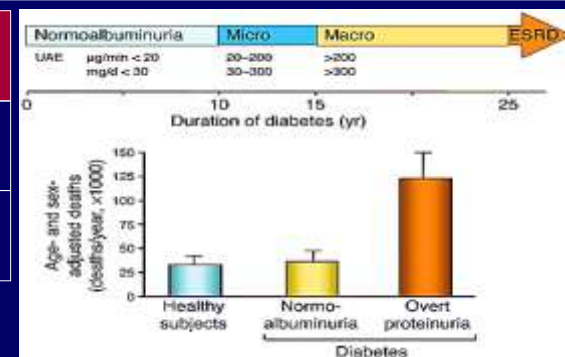
PARAMETRI/URIN	Normoalbuminurija	Mikroalbuminurija
Albumin (24h urin)	< 30 mg/24h	30-300 mg/24h
Jačina izlučivanja albumina	< 20 µg/min	20-200 µg/min
Albumin (jutarnji urin)	< 20 mg/l	20-200 mg/l
Albumin/kreatinin (SAD)	< 30 mg/g	30-300 mg/g
Albumin/kreatinin (EU, m)	< 2.5 mg/mmol	2.5-25 mg/mmol
Albumin/kreatinin (EU, ž)	< 3.5 mg/mmol	3.5-35 mg/mmol

STADIJUMI DIJABETESNE NEFROPATIJE

ALBUMIN/KREATININ	ALBUMINURIJA	STADIJUM
< 2.5 mg/mmol (m)	normoalbuminurija	Odsustvo nefropatije
< 3.5 mg/mmol (ž)		
2.5-25 mg/mmol (m)	mikroalbuminurija	Početna nefropatija
3.5-35 mg/mmol (ž)		
> 25 mg/mmol (m)	makroalbuminurija	Klinička nefropatija
> 35 mg/mmol (ž)		

INCIPIJENTNA DIJABETESNA NEFROPATIJA

- Glomerulska hiperfiltracija: JGF > 130 ml/min/1.73m²
- Mikroalbuminurija: 30-300 mg/24h

DEFINICIJA MIKROHEMATURIJE

GLOMERULSKA HEMATURIJA

Eritrocitni cilindri prisutni

Eritrociti izmenjenog oblika

Akantociturija > 5%

UMCV < 72fl

UMCV/BMCV < 1.0

UMCV – prosečna zapremina eritrocita iz urina

NEGLOMERULSKA HEMATURIJA

Eritrocitni cilindri odsutni

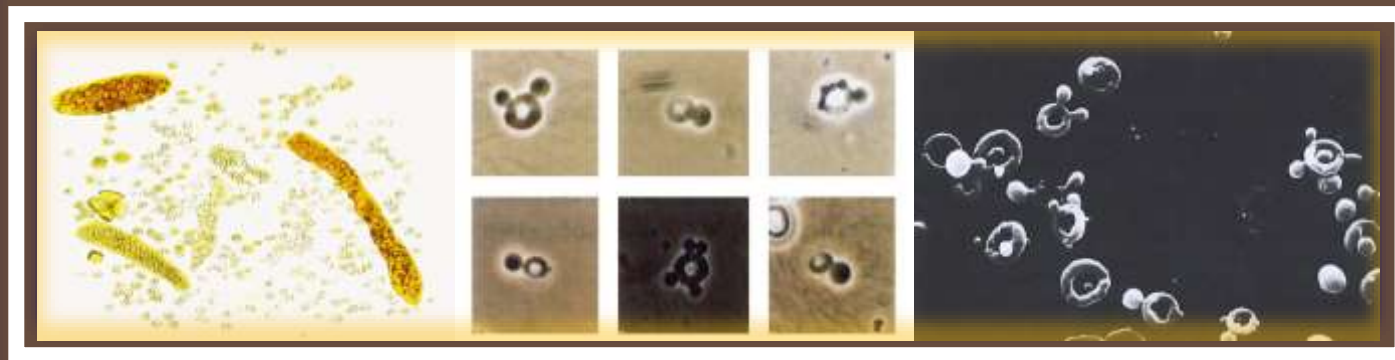
Eritrociti normalnog oblika

Akantociturija < 5%

UMCV > 72fl

UMCV/BMCV > 1.0

BMCV – prosečna zapremina eritrocita iz krvi

ULTRAZVUK BUBREGA

ULTRAZVUČNI PREGLED BUBREGA

Dužina bubrega: 10.0-14.0 cm (uzdužni dijametar)

Širina bubrega: 4.0-6.0 cm (poprečni presek)

Debljina bubrega: 4.0-6.0 cm (poprečni presek)

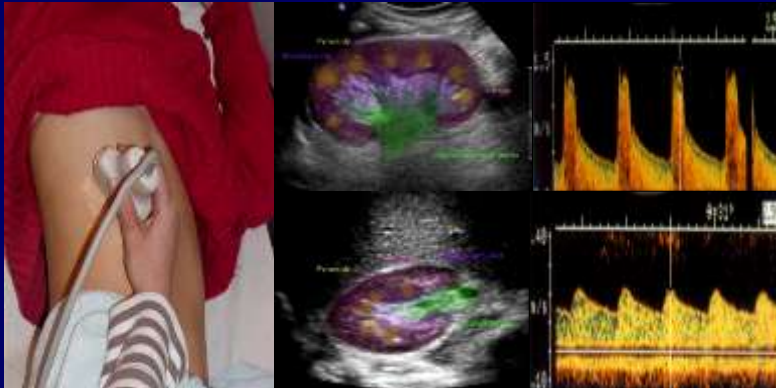
Konture bubrega: pravilne konture

Odnos parenhima i pelvisa bubrega: Pa/Pp = 2-3:1

Indeks atrofije-IA, $IA = S/L$ (Normalno: $IA < 0.70$)

Zapremina bubrega-V, $V=L \times W \times D \times \pi/6$ ($V = 231 \pm 50$ ml)

Indeks rezistencije-RI, $RI=(V_{max}S-V_{end}D)/V_{end}D$ ($RI = 0.50-0.70$)

HRONIČNA BOLEST BUBREGA

- smanjena veličina bubrega
- nepravilne konture bubrega
- smanjena debljina parenhima
- povećana ehogenost parenhima

HRONIČNA BOLEST BUBREGA: PROGRESIJA

MOGU SE MENJATI

NE MOGU SE MENJATI

RAAS

HIPERGLIKEMIJA

HIPERTENZIJA

PROTEINURIJA

HIPERLIPIDEMIJA

ANEMIJA

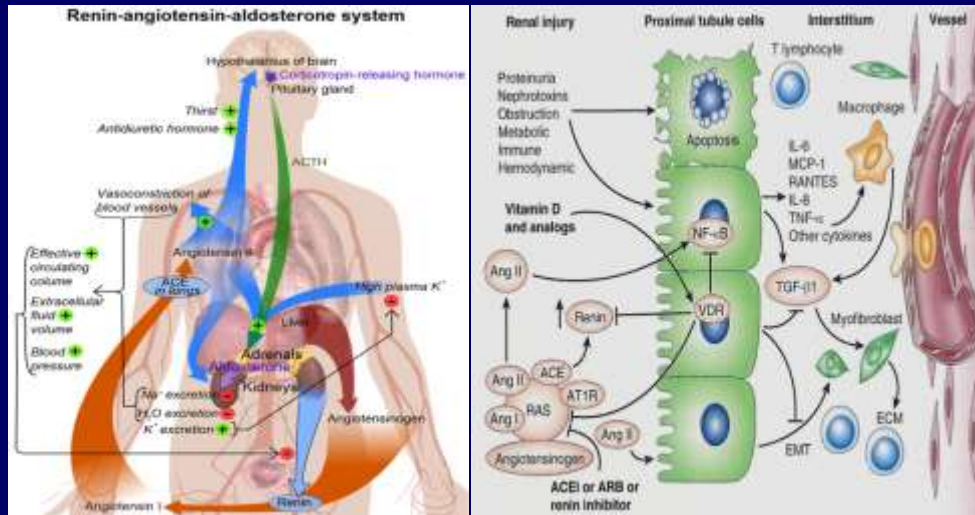
NEDOSTATAK VITAMINA D

SEKUNDARNI HPTH

POL

RASA

STAROST

HRONIČNA BOLEST BUBREGA: PROGRESIJA

FAKTORI RIZIKA	CILJNE VREDNOSTI	
HIPERGLIKEMIJA	HbA1c $\leq$ 7.0% ($\leq$ 6.5%)	
HIPERTENZIJA	TA $\leq$ 130/80 mmHg ($\leq$ 125/75 mmHg)	
PROTEINURIJA	P $\leq$ 150 mg/24h ($\leq$ 300 mg/24h)	
HIPERLIPIDEMIJA	LDL holesterol $\leq$ 2.6 mmol/l	
ANEMIJA	Hb = 110-120 g/l	
NEDOSTATAK VITAMINA D	Vit D = 30-80 ng/ml	
SEKUNDARNI HPTH	JGF = 30-59	iPTH = 35-70 pg/ml
	JGF = 15-29	iPTH = 70-110 pg/ml
	JGF $<$ 15	iPTH = 150-300 pg/ml

DEFINICIJA I KLASIFIKACIJA HIPERTENZIJE

KLASIFIKACIJA	SISTOLNA TA	DIJASTOLNA TA
Optimalna vrednost	< 120 mmHg	< 80 mmHg
Normalna vrednost	< 130 mmHg	< 85 mmHg
Visoko-normalna vrednost	130-139 mmHg	85-89 mmHg
Blaga hipertenzija (gradus I)	140-159 mmHg	90-99 mmHg
Umerena hipertenzija (gradus II)	160-179 mmHg	100-109 mmHg
Teška hipertenzija (gradus III)	≥ 180 mmHg	≥ 110 mmHg
Izolovana sistolna hipertenzija	≥ 140 mmHg	< 90 mmHg

1. RENIN-ANGIOTENZIN-ALDOSTERON SISTEM

2. EKSKRECIJA NATRIJUMA

PREVALENCIJA SEKUNDARNIH OBLIKA HIPERTENZIJE

SEKUNDARNE HIPERTENZIJE	PREVALENCIJA ^{a,b}	
Renovaskularna hipertenzija	1.0-5.0%	2.5-20%
Renoparenhimska hipertenzija	1.6-8.0%	2.0-10.0%
Primarni hiperaldosteronizam	1.4-10.0%	6.0-23.0%
Feohromocitom	0.2-0.5%	< 1.0%
Kušingov sindrom	0.5%	< 1.0%

^a populacija bolesnika sa hipertenzijom, ^b populacija bolesnika sa rezistentnom hipertenzijom

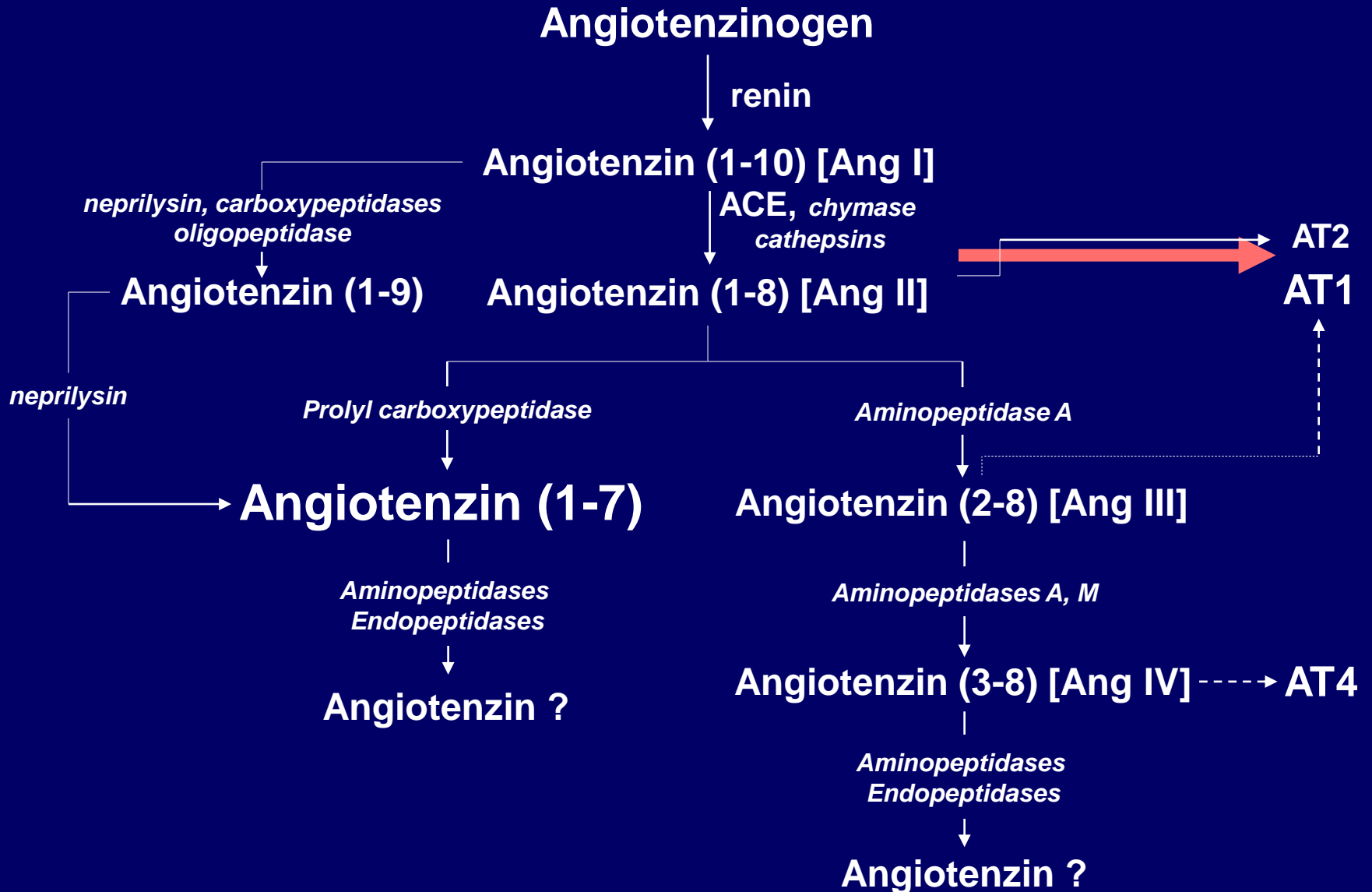
REZISTENTNA HIPERTENZIJA:

- hipertenzija rezistentna na ≥ 3 antihipertenziva
- jedan iz grupe diuretika

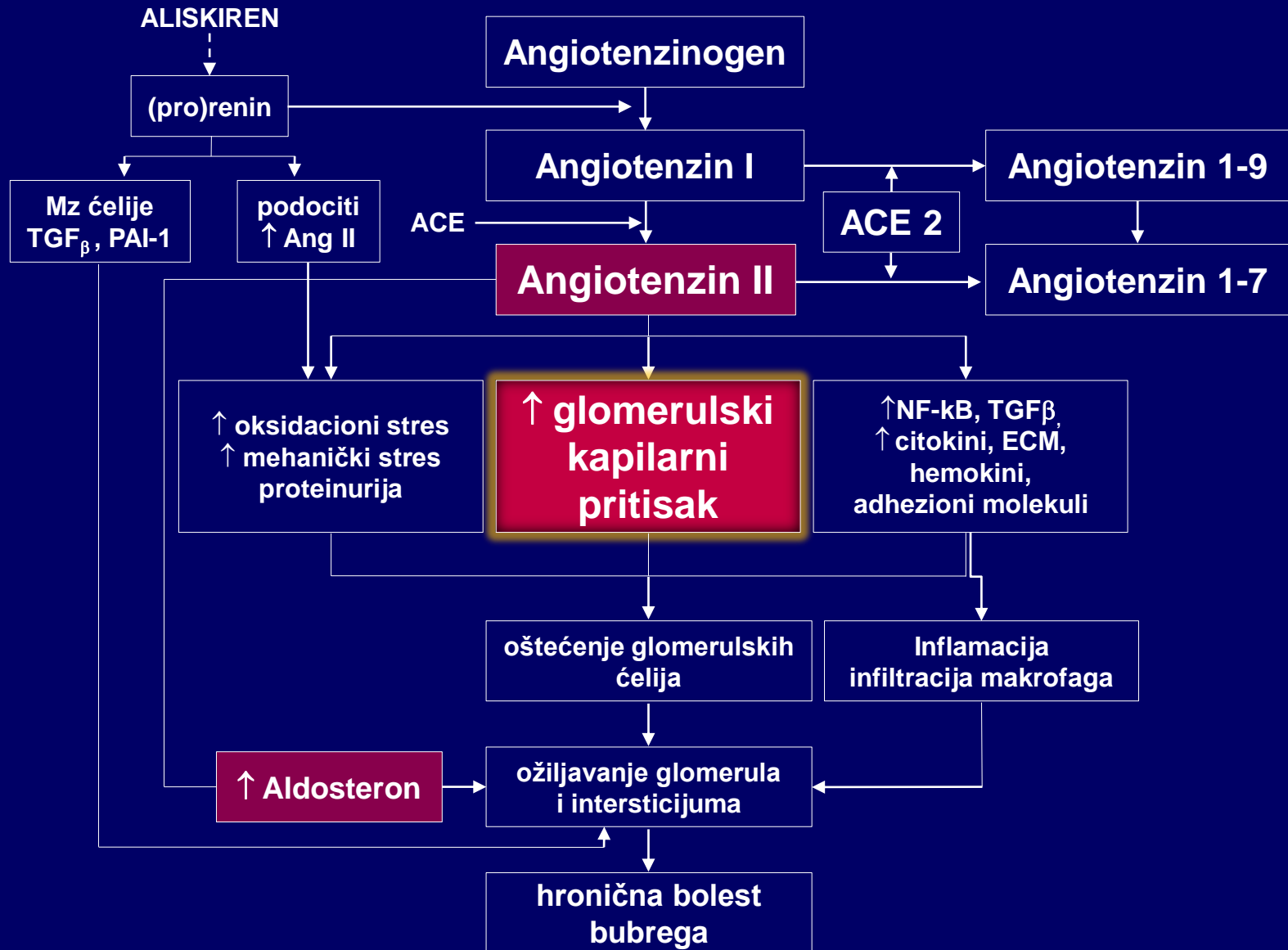

RENIN-ANGIOTENZIN SYSTEM

ULOGA RAAS U PATOGENEZI HRONIČNE BOLESTI BUBREGA

MEHANIZMI PROGRESIJE HRONIČNE BOLESTI BUBREGA GLOMERULOSKLEROZA

MEHANIZMI PROGRESIJE HRONIČNE BOLESTI BUBREGA OŽILJAVANJE TUBULOINTERSTICIJUMA

Oštećenje bubrega

Smanjenje mase nefrona

Glomerulska hipertenzija

↑ PROPUSTLJIVOST GLOMERULA
ZA MAKROMOLEKULE

Povećana filtracija proteina plazme

PROTEINURIJA

Albumin   Transferin   IgG   Komponente komplementa $TGF_{\beta 1}$ IGF-1   Angiotenzin II

Povećana aktivnost PTEC

Oslobađanje inflamatornih i vazoaktivnih supstancija
ET-1, MCP-1, $TGF_{\beta 1}$, osteopontin

Nakupljanje inflamatornih ćelija u intersticijum

Oslobađanje citokina i faktora rasta

Transdiferencijacija tubulskih ćelija u miofibroblaste

Proliferacija fibroblasta

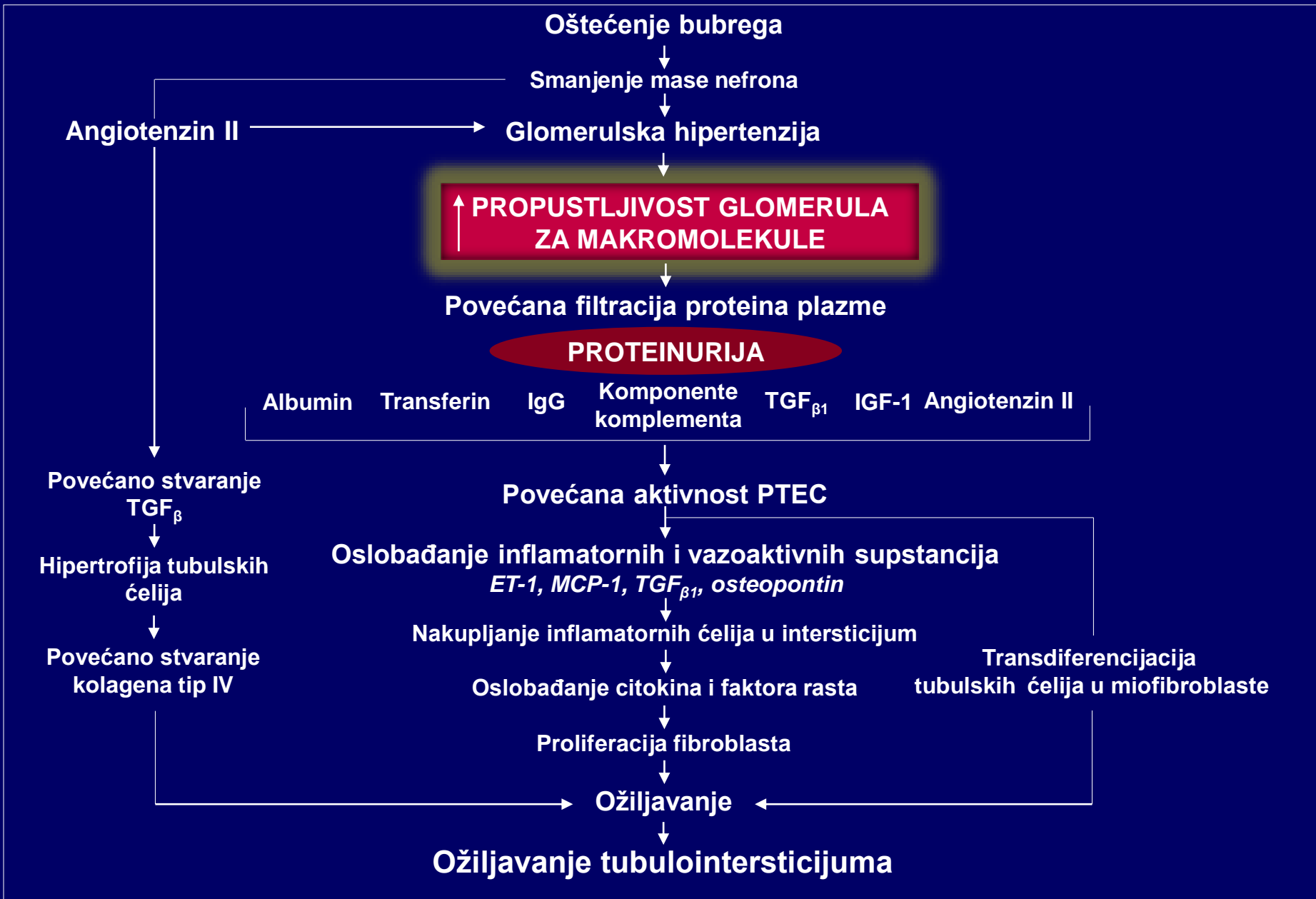
Ožiljavanje

Ožiljavanje tubulointersticijuma

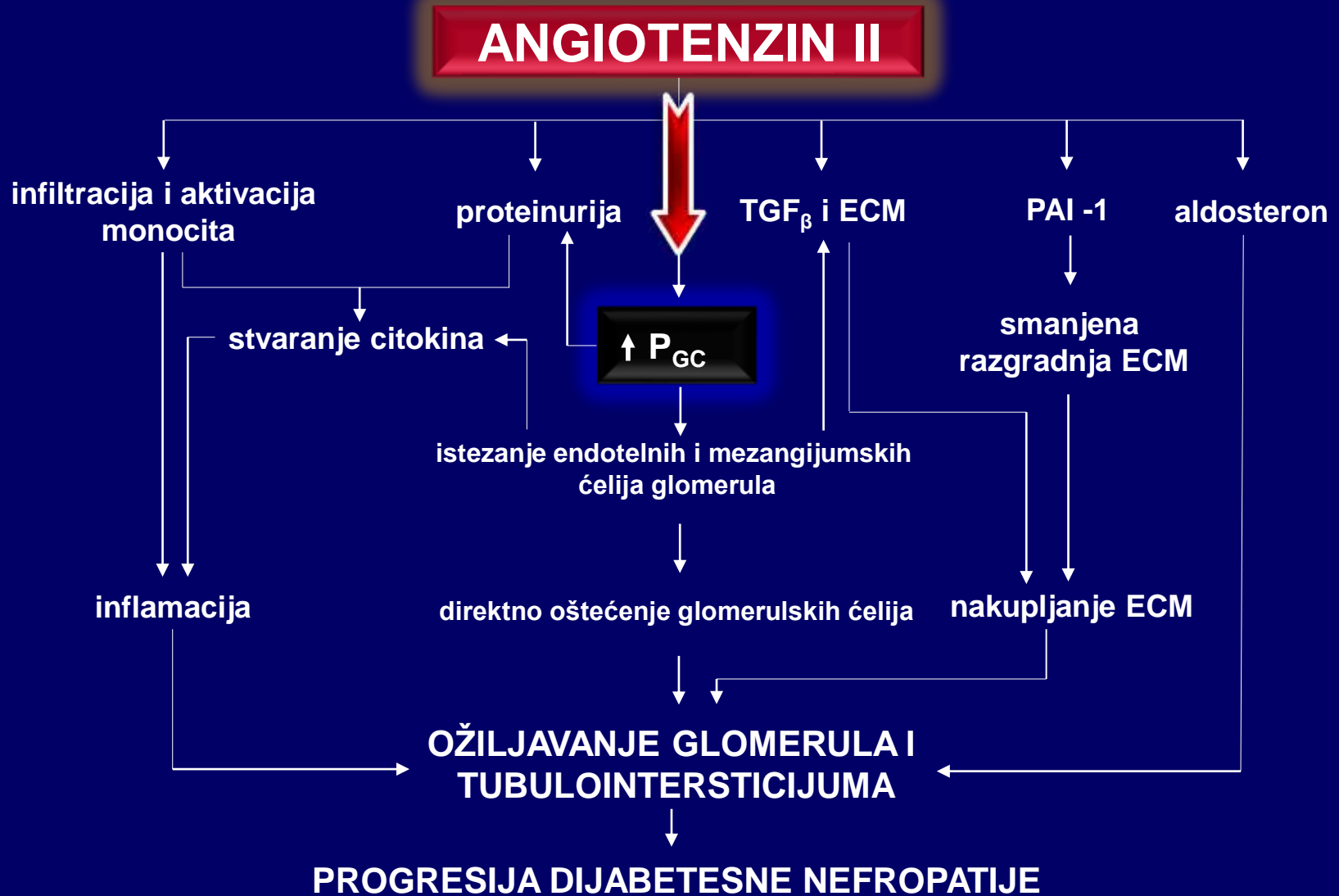
Angiotenzin II

Povećano stvaranje TGF_{β}
Hipertrofija tubulskih ćelija

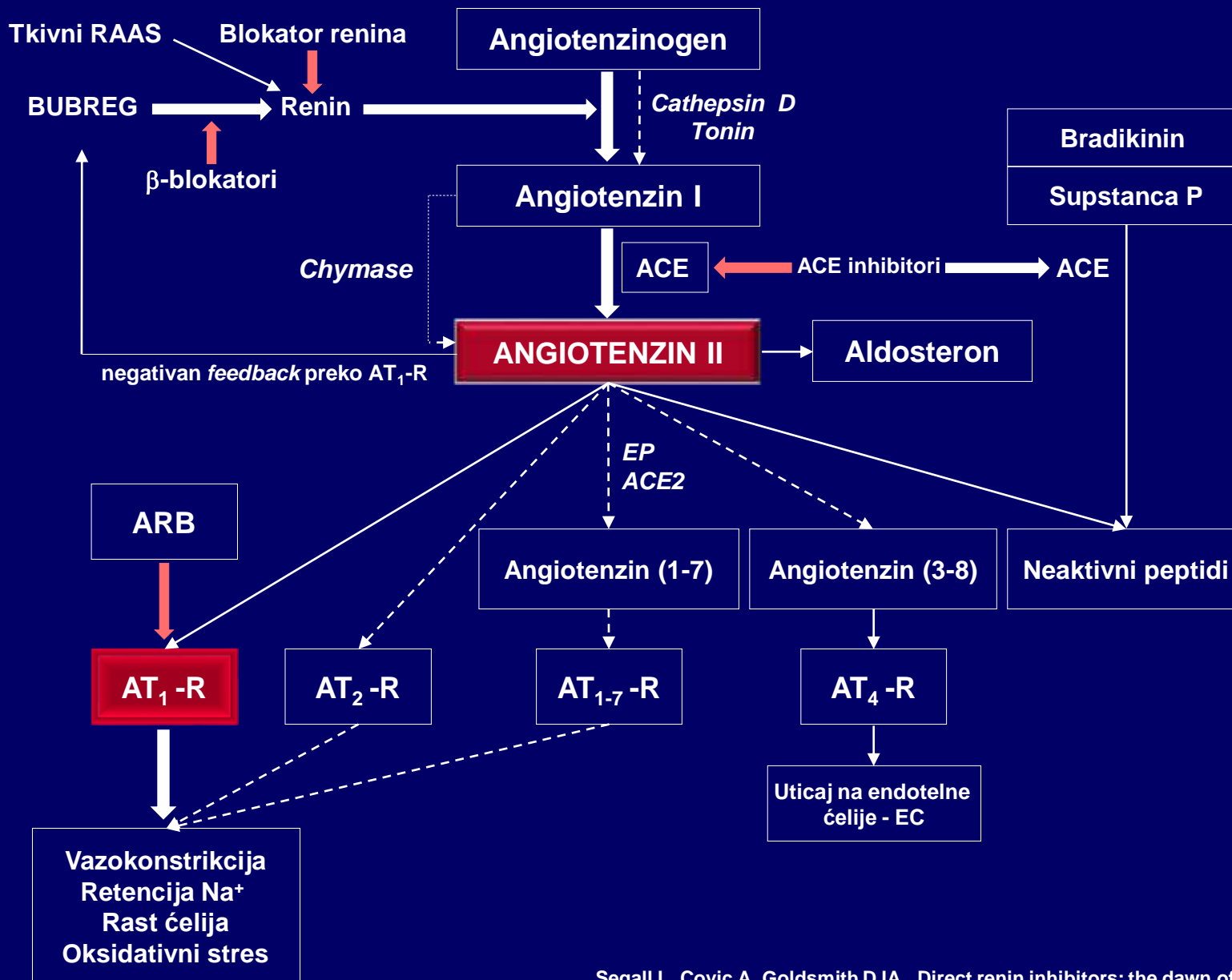
Povećano stvaranje kolagena tip IV

ULOGA ANGIOTENZINA II U PROGRESIJI DIJABETESNE NEFROPATIJE

RENIN-ANGIOTENZIN-ALDOSTERON SISTEM

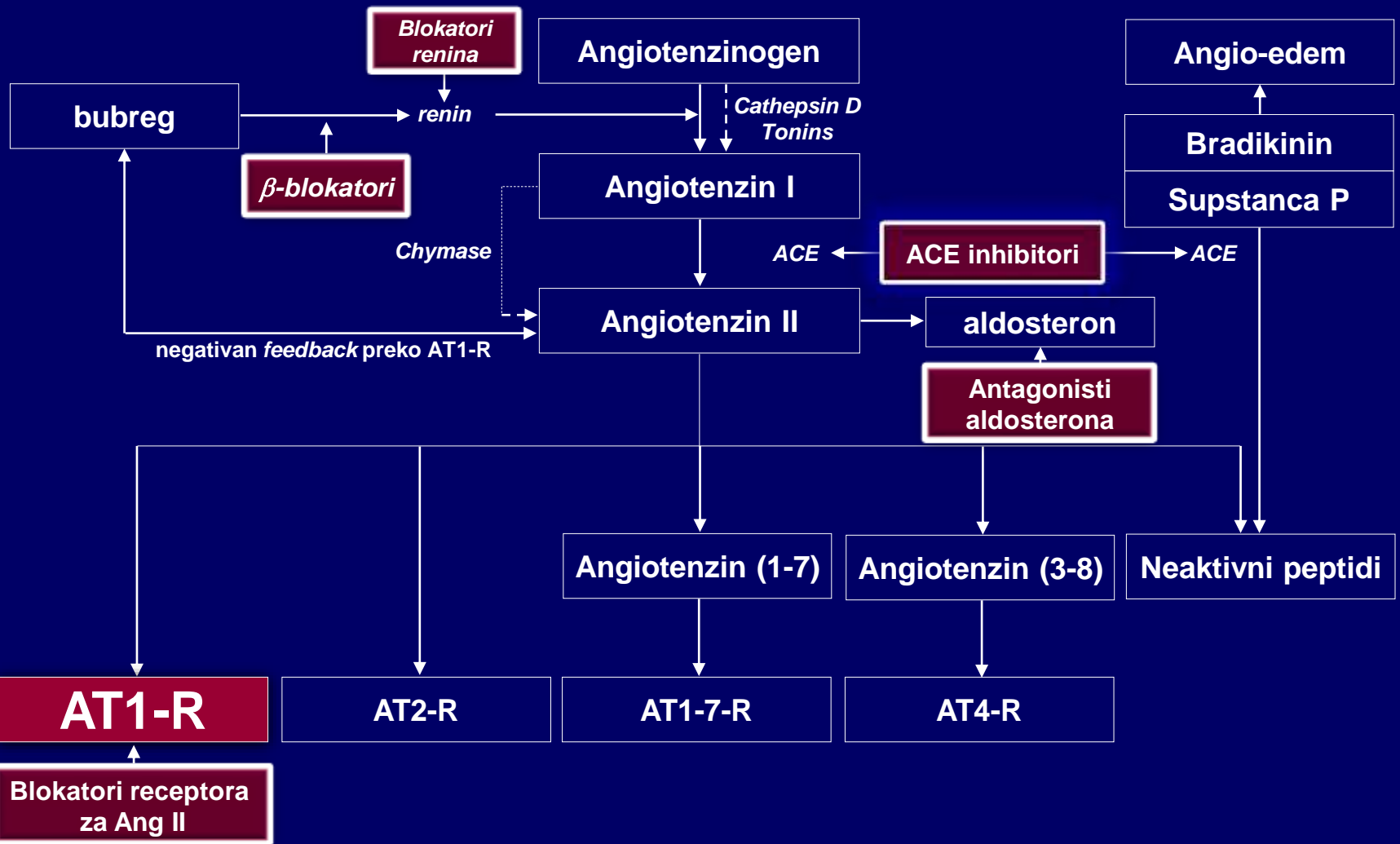

DEJSTVA ALDOSTERONA

TERAPIJSKA STRATEGIJA

BLOKIRANJE RENIN-ANGIOTENZIN-ALDOSTERON SISTEMA

RENOPROTEKTIVNA DEJSTVA ALISKIRENA

ALISKIREN tabl. 100 mg

JG - jukstaklomerulske ćelije
RAAS -renin-angiotenzin-aldosteron sistem

Feldman DL. New insights into the renoprotective actions of the renin inhibitor aliskiren in experimental renal disease. *Hypertension Research* 2010; 33(4): 279-87.

DOZIRANJE ACE INHIBITORA

ACE INHIBITORI	POČETNA DOZA	CILJNA DOZA
Benazepril	10 mg/24h	20-40 mg/24h
Captopril	6.25-25 mg/8h	25-150 mg/8-12h
Enalapril	5 mg/24h	10-40 mg/24h
Fosinopril	10 mg/24h	20-80 mg/24h
Lisinopril	10 mg/24h	20-40 mg/24h
Moexipril	7.5 mg/24h	7.5-30 mg/24h
Perindopril	4 mg/24h	4-16 mg/24h
Quinapril	10-20 mg/24h	20-80 mg/24h
Ramipril*	2.5 mg/24h	4-16 mg/24h
Ramipril**	1.25 mg/24h	20-80 mg/24h
Trandolopril	1 mg/24h	2-4 mg/24h
*CICr > 40 ml/min		
**CICr ≤ 40 ml/min		

DOZIRANJE BLOKATORA RECEPTORA ZA Ang II

ARB	POČETNA DOZA	CILJNA DOZA
Candesartan	16 mg/24h	2-32 mg/24h
Eposartan	600 mg/24h	400-800 mg/24h
Irbesartan	150 mg/24h	150-300 mg/24h
Losartan	25-50 mg/24h	25-100 mg/24h
Omesartan	20 mg/24h	20-40 mg/24h
Telmisartan	40 mg/24h	40-80 mg/24h
Valsartan	80/160 mg/24h	80-320 mg/24h

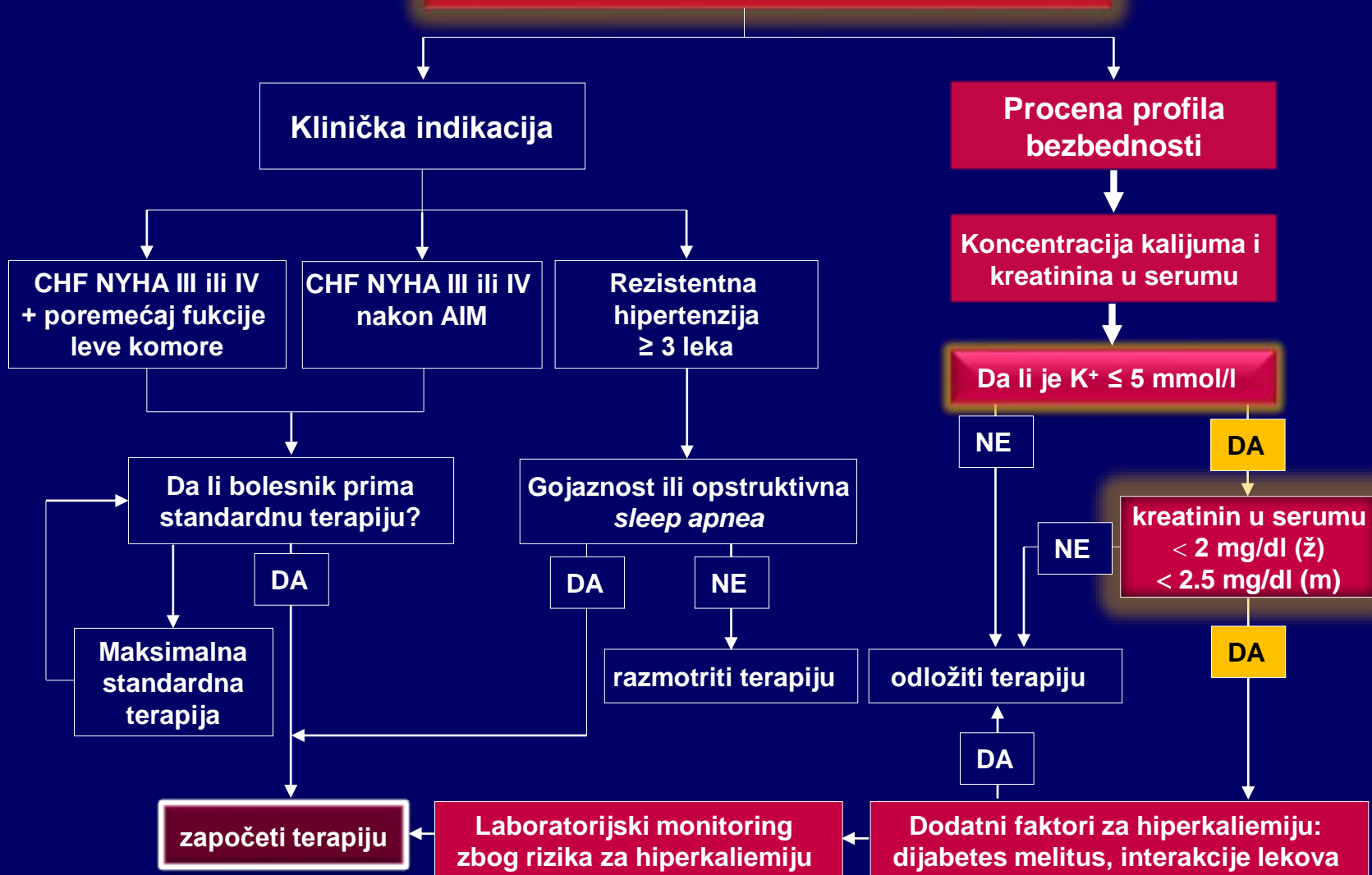
ARB - blokatori receptora za angiotenzin II

FARMAKOLOŠKE KARAKTERISTIKE SPIRONOLAKTONA I EPLERENONA

KARAKTERISTIKE	SPIRONOLAKTON	EPLERENON
Kliničke indikacije	Teška (NYHA klasa III-IV) CHF sa poremećajem sistolne funkcije LK Esencijalna/rezistentna hipertenzija Primarni hiperaldosteronizam	Teška (NYHA klasa III-IV) CHF posle infarkta miokarda Esencijalna hipertenzija Rezistentna hipertenzija
Afinitet za vezivanje R	1.1 x 10 ⁻¹	5.1 x 10 ⁻³
Vezivanje za R polnih steroida	Da	minimalno
Metabolizam	jetra	Citohrom P450, izoenzim CYP3A4
Poluživot (h)	1.4	4-6
Izlučivanje	bubreg	bubreg i GIT
Preporučena doza (mg/dan)	HTA: 50-100, CHF: 25-200	HTA: 50-100, CHF: 25-50
Interakcije sa lekovima	hiper K ⁺ : ACE-I, NSAIDs	Hiper K ⁺ : ACE-I, NSAIDs Blokatori CYP3A4 povećavaju eplerenon: itraconazole, ribonavir, clarithromycin Stimulatori CYP3A4 smanjuju eplerenon: <i>St John's wort</i>
Neželjena dejstva	Hiperkalemija, ginekomastija erektilna disfunkcija, amenorrhea	Hiperkalemija, abdominalni bol

KLINIČKI ALGORITAM ZA PRIMENU ANTAGONISTA ALDOSTERONA

ANTAGONISTI ALDOSTERONA

PROTOKOL LEČENJA HIPERKALIEMIJE

Hiperkaliemija: $K^+ \geq 5.0$ mmol/l

Veltassa® (patiromer): 8.4 g/dan

Izmeriti K^+ u serumu: 48-72h
-ponavljati jedanput dnevno-

Ciljna koncentracija K^+
u serumu ≤ 5.0 mmol/l

Ciljna koncentracija K^+
u serumu > 5.0 mmol/l

Doza održavanja:
Veltassa® 8.4 g/dan

Titriranje doze:
Veltassa®
8.4 g/dan → 16.8 g/dan

Merenje koncentracija K^+
u serumu: 1 x mesečno

Merenje koncentracija K^+
u serumu: 1 x nedeljno

$K^+ < 5.0$ mmol/l

$K^+ \geq 5.0$ mmol/l

Merenje koncentracija K^+
u serumu: 1 x 3-6 meseci

ANEMIJA: DEFINICIJA

Hb < 120 g/l kod žena
Hb < 130 g/l kod muškaraca

ml/min

JGF

ANEMIJA

HBB

KKS (Er, Hb, Hct, Ret.)
Razmaz periferne krvi
Fe²⁺, TIBC, UIBC
TSAT (%), feritin
Addler-Weber
iPTH, CRP

KLINIČKI
MANIFESTNA
ANEMIJA

ANEMIJA - GLAVNI UZROCI

UZROCI ANEMIJE U HRONIČNOJ BOLESTI BUBREGA

- Smanjeno stvaranje endogenog eritropoetina
- Smanjena intestinalna apsorpcija gvožđa
- Gastrointestinalni gubitak krvi
- Krvarenje iz uterusa kod žena pre menopauze
- Hemoglobinopatije
- Nedostatak vitamina B₁₂ i folne kiseline
- Nedostatak karnitina
- Hipotireoza

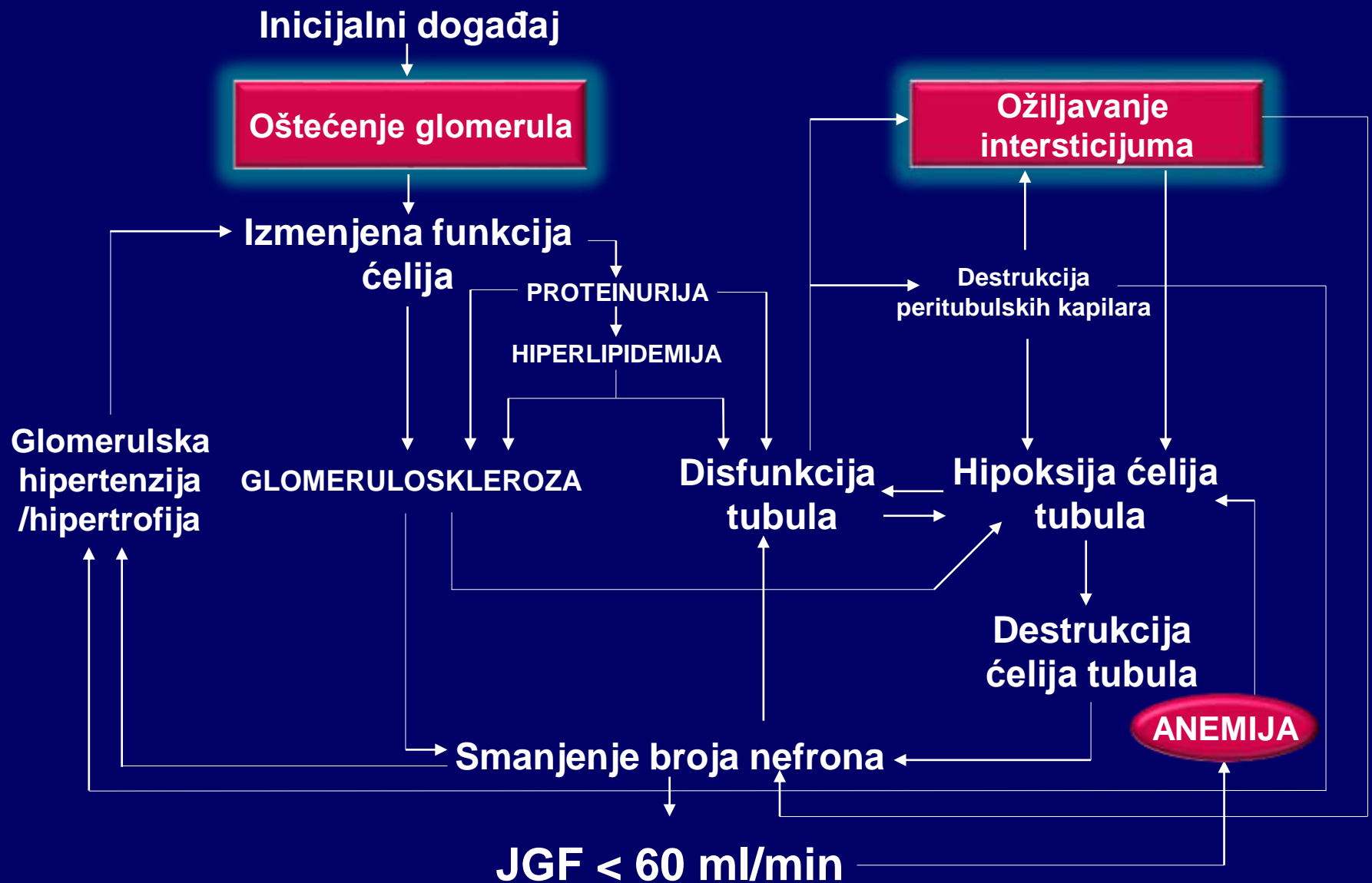

SKRINING ZA DIJAGNOSTIKOVANJE ANEMIJE

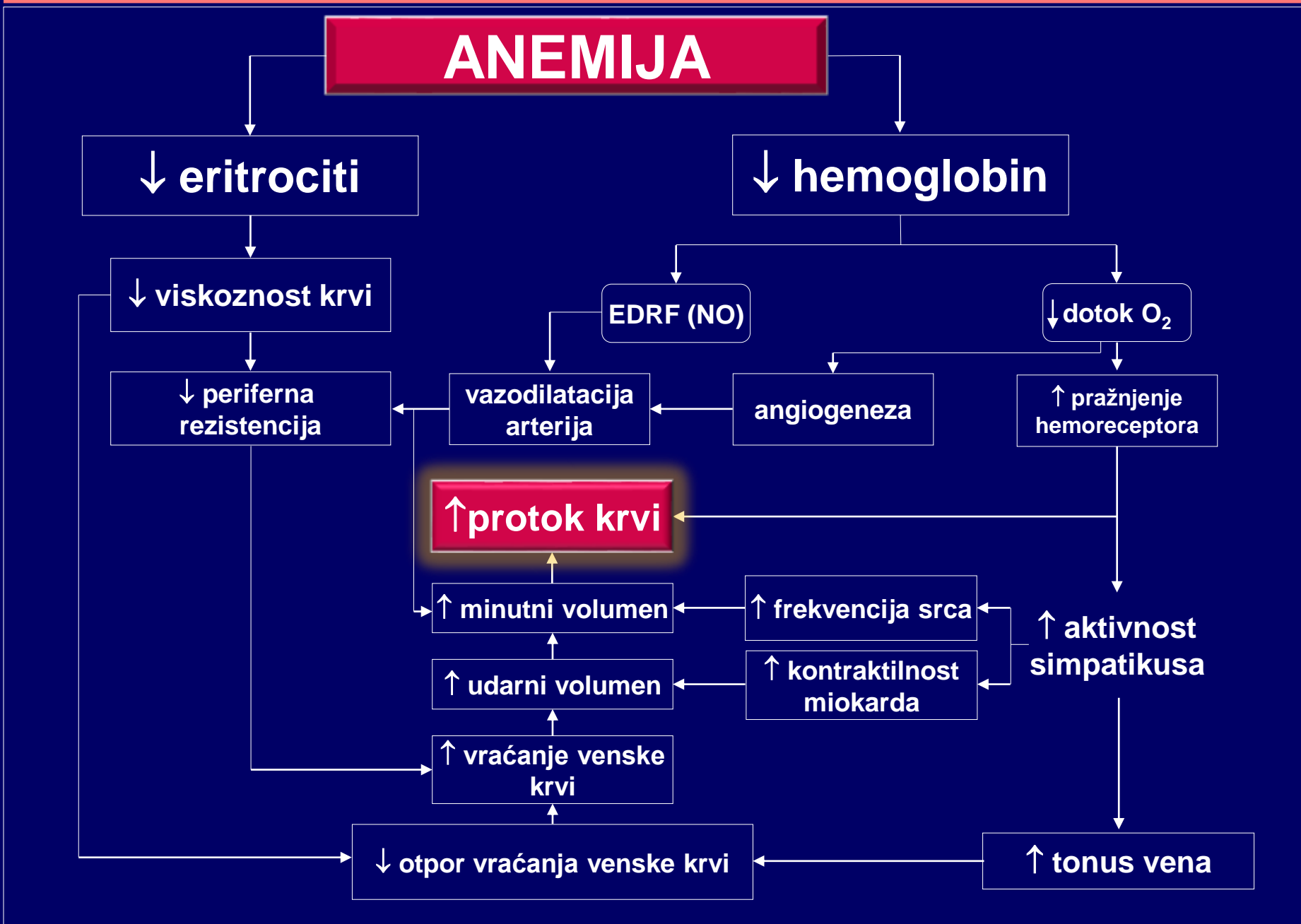
- **KKS: Er, Hb, Hct**
- **ERITROCITNI INDEKSI: MCV, MCH, MCHC**
- **BROJ RETIKULOCITA**
- **RAZMAZ PERIFERNE KRVI**
- **STATUS GVOŽDA: Fe²⁺, TIBC, UIBC**
- **ZASIĆENJE TRANSFERINA GVOŽDEM: TSAT**
- **KONCENTRACIJA FERITINA U SERUMU**
- **C-REAKTIVNI PROTEIN: CRP**
- **PREGLED STOLICE NA OKULTNO KRVARENJE**
- **TESTOVI ZA HEMOLIZU: haptoglobin, LDH, Coombs**
- **ELEKTROFOREZA HEMOGLOBINA**

FAKTORI RIZIKA ZA PROGRESIJU HBB

UTICAJ ANEMIJE NA REMODELIRANJE KARDIOVASKULARNOG SISTEMA

TENZIONI STRES ZIDA LEVE KOMORE - HLK

Hipertenzija
Aortna stenoz
Arterioskleroza

Primarni stimulus

Anemija
retencija Na⁺ i H₂O
Q_{AV} > 1000 ml/min

Opterećenje
LK pritiskom

Opterećenje
LK volumenom

↑ sistolni pritisak

↑ dijastolni pritisak

↑ sistolni stres zida LK

↑ dijastolni stres zida LK

paralelno postavljanje
novih sarkomera

serijsko postavljanje
novih sarkomera

zadebljanje zida LK

dilatacija LK

koncentrična HLK

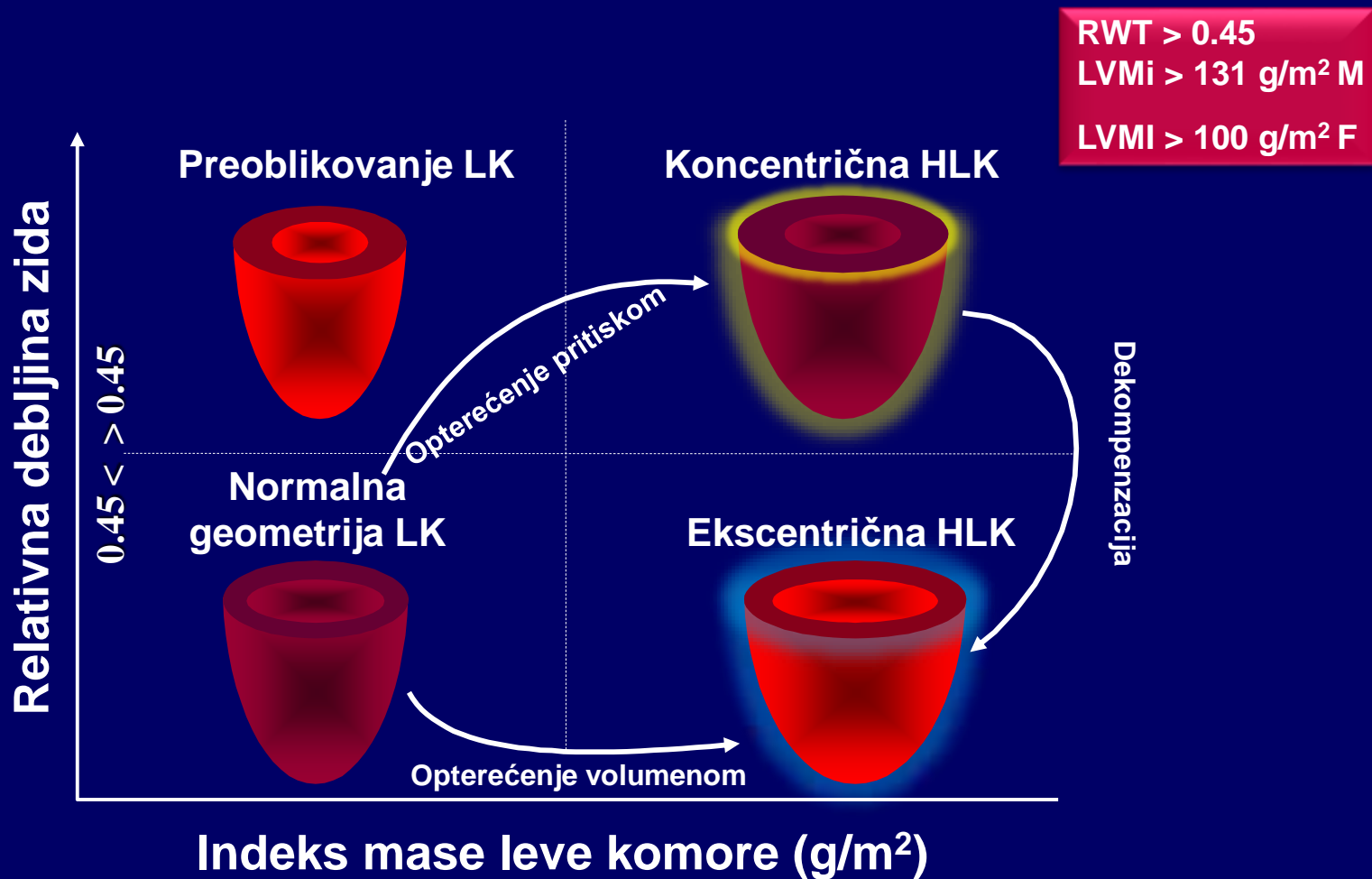
ekscentrična HLK

+

-

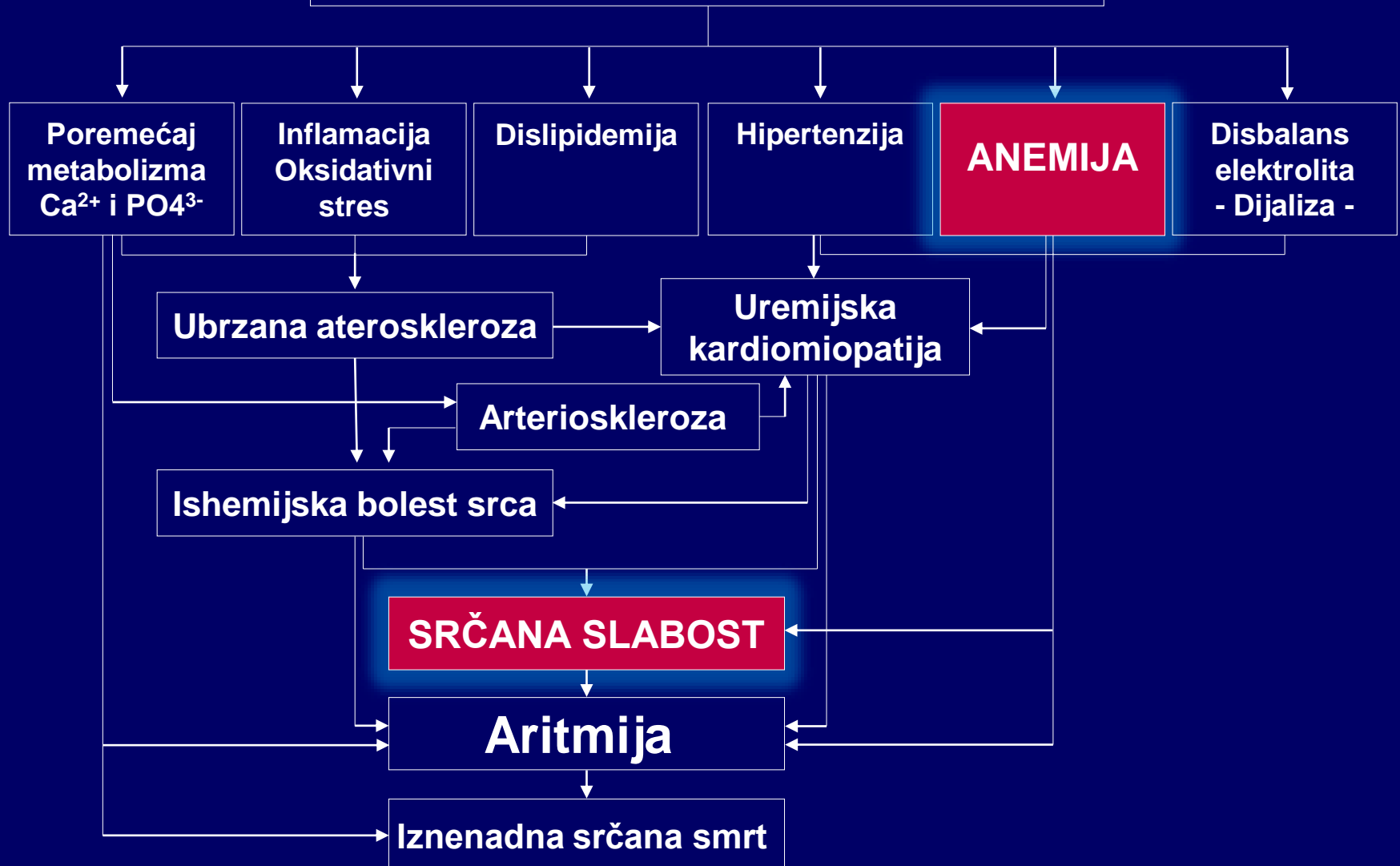
-

HIPERTROFIJA LEVE KOMORE

KARDIOVASKULARNE BOLESTI - FAKTORI RIZIKA

HRONIČNA BOLEST BUBREGA

PARAMETRI ZA PROCENU STATUSA GVOŽĐA U ORGANIZMU

TRADICIONALNI	NETRADICIONALNI
Koncentracija gvožđa u serumu-Fe ²⁺	Procenat hipohromnih eritrocita-PHRC
Zasićenje transferina gvožđem-TSAT	Sadržaj hemoglobina u retikulocitima-CHr
Koncentracija feritina u serumu-F	Koncentracija solubilnog receptora za transferin-sTfR
	Cink protoporfirin u eritrocitima-ZnPP
	Hepcidin

SKRINING ZA PROCENU STATUSA GVOŽĎA

DEFICIT GVOŽĎA (Fe²⁺, TSAT, Feritin)

APSOLUTNI

TSAT < 20%
Feritin < 100 ng/ml

[Fe²⁺]_s < 7 μmol/l (ž), [Fe²⁺]_s < 11 μmol/l (m)
Fe²⁺ = 7 - 26 μmol/l (ž), Fe²⁺ = 11 - 27 μmol/l (m)

TSAT = [Fe²⁺/TIBC]x100%

< 20%

TSAT = 20-50%

< 20%

Feritin: 100-500 ng/ml

< 100 ng/ml

> 100 ng/ml

FUNKCIONALNI

TSAT < 20%
Feritin > 100 ng/ml

PARAMETRI: STATUS GVOŽĐA

PARAMETRI	NEDOSTATAK Fe ²⁺	VIŠAK Fe ²⁺
TSAT (%)	< 20%	> 50%
F (ng/ml)	< 100 ng/ml	> 800 ng/ml
HYPO (%)	< 2.5% (< 10%)	> 10 %
CHr (pg)	< 32 (pg)	> 32 pg
sTfR	> 1200 (mg/ml)	< 1000 (mg/ml)

TSAT - zasićenje transferina gvoždem

F - koncentracija feritina u serumu

HYPO - procenat hipohromnih eritrocita

CHr - sadržaj hemoglobina u eritrocitu

sTfR - koncentracija solubilnog receptora za transferin u serumu

FUNKCIONALNI NEDOSTATAK Fe²⁺

TSAT < 20%

FERITIN > 100 ng/ml

OPTIMALNI STATUS Fe²⁺

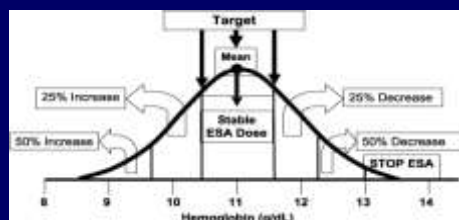
TSAT 20-50%

FERITIN 100-500 ng/ml

DOZIRANJE ERITROPOETINA U HBB

Vrsta eritropoetina	Početa doza	Učestalost doze održavanja
Epoetin- α	30-50 U/kg, 3 x nedeljno	1-3 x nedeljno
Epoetin- β	30-50 U/kg, 3 x nedeljno	1-3 x nedeljno
Epoetin- δ	30-50 U/kg, 3 x nedeljno	1-3 x nedeljno
Epoetin-z	30-50 U/kg, 3 x nedeljno	1-3 x nedeljno
Darbepoetin- α	0.45 μ g/kg, 1 x nedeljno	1 x 2 nedelje
Darbepoetin- α	0.45 μ g/kg, 1 x 2 nedelje	1 x mesečno
CERA	0.6 μ g/kg, 1 x 2 nedelje	1 x mesečno

Cilj u kliničkoj praksi:
Hb = 110-120 g/l

FARMAKOKINETIČKE KARAKTERISTIKE

ERITROPOETINI	Epoetin α	Epoetin β	Darbepoetin α	MIRCERA
Molekulska masa	30-400 Da	30-400 Da	30-37 kDa	60 kDa
Volumen distribucije	0.05 l/kg	0.05 l/kg	0.05 l/kg	3-5.4 l/kg
Vreme poluživota	4-5/24 h	4-12/24 h	21/75 h	130/139 h

POLUŽIVOT, h

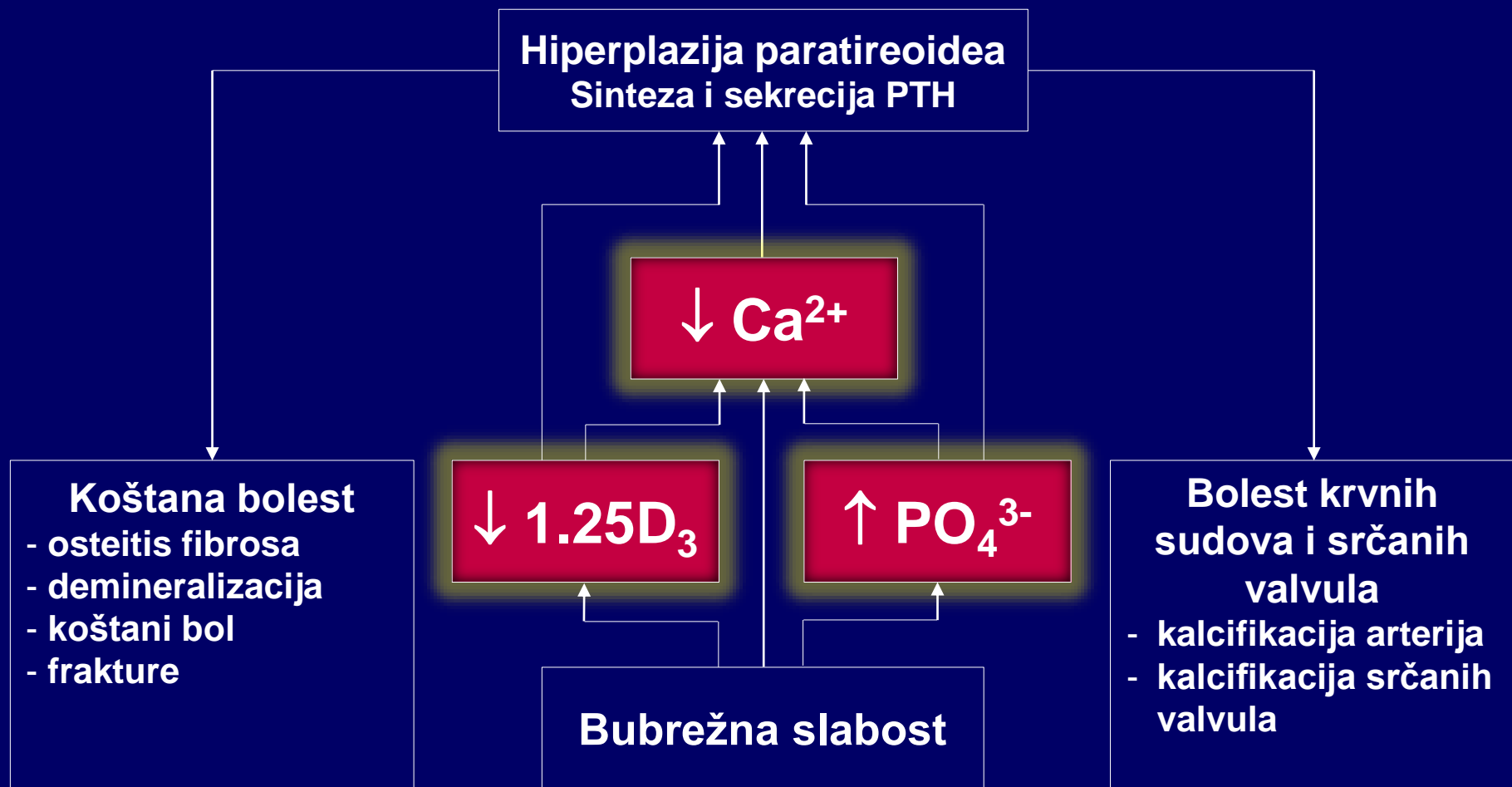
ERITROPOETINI	I.V.	S.C.
Epoetin α	4-5	24
Epoetin β	4-12	13-28
Darbepoetin α	21	75
MIRCERA	134	139-142

CILJNI NIVO HEMOGLOBINA

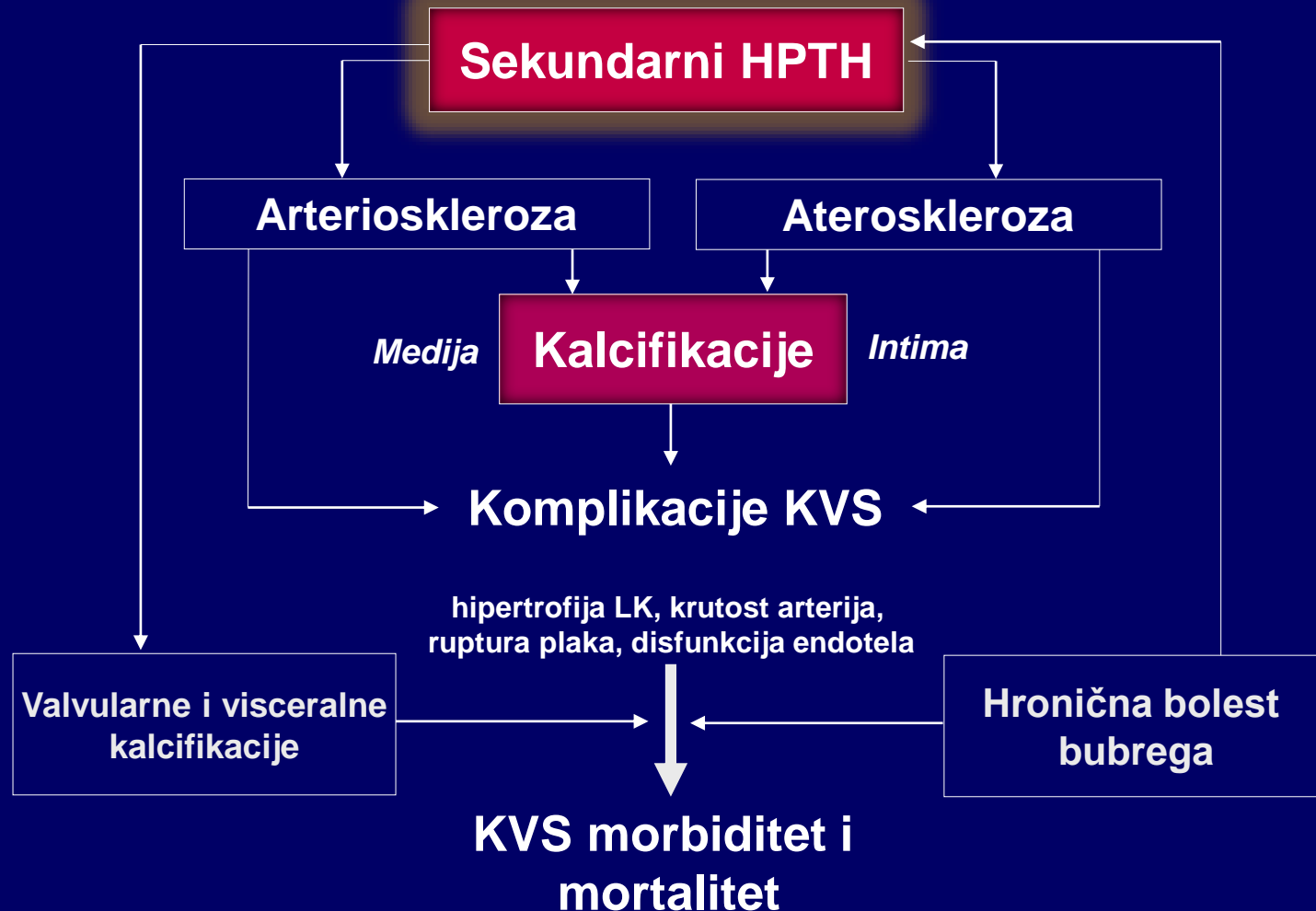

70	80	90	100	110	120	130	140	150
			100	110	120	130		
			100	110	120			
				110	120			

PATOGENEZA SEKUNDARNOG HIPERPARATIREOIDIZMA

FAKTORI RIZIKA ZA RAZVOJ KARDIOVASKULARNIH BOLESTI

MEHANIZAM DEJSTVA WARFARINA - POSLEDICE

Oralna antikoagulantna terapija
WARFARIN

γ -karboksilacija
VKDP proteina

Vitamin K

Hepatična
 γ -karboksilacija
(ćelije jetre)

K1

K2

Periferna/vaskularna
 γ -karboksilacija
(glatko-mišićne ćelije
zida arterija)

enterociti

Neaktivni oblici
faktora koagulacije
II, VII, IX, X

Aktivni oblici
faktora koagulacije
II, VII, IX, X

Neaktivni oblici
MGP i Gas-6

Aktivni oblici
MGP i Gas-6

Proces
antikoagulacije

KALCIFIKACIJA
Smrt ćelija
Odsustvo migracije ćelija

VKDP - *vitamin K-dependens proteins*
MGP - *matrix Gla-protein*
Gas-6 - *growth arrest specific gene*
Nedostatak vitamina K: < 0.4 mmol/l

Danziger J. Vitamin K-dependent Proteins, Warfarin, and Vascular Calcification. *Clin J Am Soc Nephrol* 2008; 3(5): 1504-10.

VEZAČI FOSFATA I NJIHOVA INICIJALNA DOZA

AGENS/LEK	POJEDINAČNA DOZA	INICIJALNA DOZA
Kalcijum acetat	caps. 667 mg	667 - 1334 mg
Kalcijum karbonat	tabl. 250/500/1000 mg	500 - 1000 mg
Aluminijum hidroksid	tabl. 250/500/1000 mg	500 - 1000 mg
Ca acetat/Mg karbonat	film tabl. 435/235 mg	435/235 - 870/470 mg
Sevelamer hidrohlorid	tabl. 400/800 mg	800 - 1600 mg
Sevelamer karbonat	tabl. 800 mg	800 - 1600 mg
Lantanum karbonat	tabl. 250/500/750/1000 mg	500 - 1000 mg

AKTIVNI METABOLITI VITAMINA D

AGENS/LEK	POJEDINAČNA DOZA	INICIJALNA DOZA
Calcitriol	kapsula, 0.25 µg	0.25 µg/dan
Calcitriol	rastvor za injekciju. 1.0µg	1-2 µg, i.v., 3xN
Paricalcitol	kapsula,	iPTH < 500 pg/ml
	1, 2, 4 µg	iPTH > 500 pg/ml
Paricalcitol	bočica, 5 mg/ml, i.v. bolus	5 mg/ml, 3xN

KALCIMIMETICI: CINACALCET/ETELCALCETID

AGENS/LEK	POJEDINAČNA DOZA	INICIJALNA DOZA
Cinacalcet	tableta, 30, 60, 90 mg	30 mg/dan
Etelcalcetide	bočica, 2.5, 5, 10 mg	5 mg/ml, i.v., 3xN

LEČENJE SEKUNDARNOG HIPERPARATIREOIDIZMA

PARAMETRI	TERAPIJSKA OPCIJA			
	Vezači fosfata -sadrže Ca ²⁺ -	Vezači fosfata -ne sadrže Ca ²⁺ -	Vitamin D	Kalcimimetici
Kalcijum-Ca ²⁺	↑↑	↔ ili ↑	↑	↓
Fosfat-PO ₄ ³⁻	↓↓	↓↓	↑	↓
Ca ²⁺ x PO ₄ ³⁻	↓↓	↓↓	↑	↓
Parathormon	↓↓	↓	↓↓↓	↓↓↓

NKF/DOQI PREPORUKE ZA CILJNE VREDNOSTI

PARAMETRI	STADIJUM HRONIČNE BOLESTI BUBREGA		
	3 (30-59 ml/min)	4 (15-29 ml/min)	5 (< 15 ml/min)
Ca^{2+} mmol/l	2.10 - 2.37	2.10 - 2.37	2.10 - 2.37
PO_4^{3-} mmol/l	1.13 - 1.78	1.13 - 1.78	1.13 - 1.78
$\text{Ca}^{2+}\times\text{PO}_4^{3-}$ mmol ² /l ²	< 4.4	< 4.4	< 4.4
iPTH pg/ml	35 - 70	70 - 110	150 - 300

MONITORING PARAMETRI	STADIJUM HRONIČNE BOLESTI BUBREGA		
	3 (30-59 ml/min)	4 (15-29 ml/min)	5 (< 15 ml/min)
Ca^{2+} mmol/l	na 12 meseci	na 3 meseca	na 1 mesec
PO_4^{3-} mmol/l	na 12 meseci	na 3 meseca	na 1 mesec
iPTH pg/ml	na 12 meseci	na 3 meseca	na 3 meseca

MONITORING BOLESNIKA KOJI BOLUJU OD SHPTH

HRONIČNA BOLEST BUBREGA

LABORATORIJSKI PARAMETRI

PTH	Kalcijum	Fosfat	25(OH)D	1.25(OH) ₂ D
Visok	Visok	Visok	Normalan	Normalan
Normalan	Normalan	Normalan	Nizak	Nizak
Nizak	Nizak	Nizak		

Koštani transport:
Osteokalcin, bALP
Mineralizacija/gustina koštanog tkiva:
DEXA, qCT, qUS
Koštani transport, mineralizacija i građa:
biopsija kostiju i patohistološki nalaz

Koštana bolest
Poremećaj građe i funkcije

Bolest krvnih sudova i srčanih valvula
Poremećaj građe i funkcije

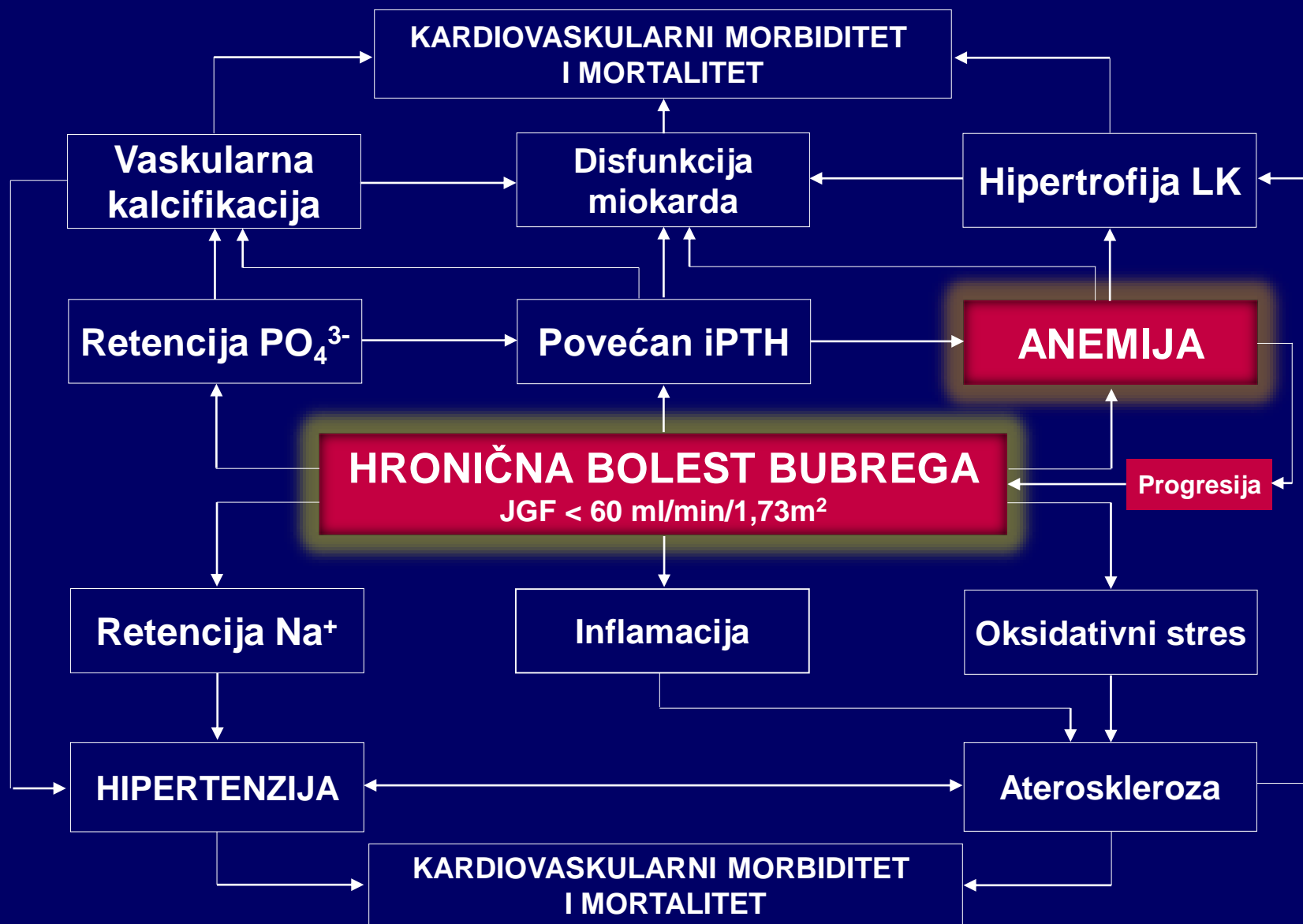
Krutost arterija:
pulsni pritisak, PWV
Kalcifikacija arterija/valvula:
X-ray, US, CT, EBCT, MSCT, IMT
Težina oštećenja arterija:
Doppler US, koronarni angiogram

Frakture, bol, smanjena pokretljivost

Kardiovaskularne bolesti

↓ kvalitet života-QOL,
hospitalizacija,
letalni ishodi

HRONIČNA BOLEST BUBREGA: KVS BOLESTI

HRONIČNA BOLEST BUBREGA: KVS BOLESTI

HRONIČNA BOLEST BUBREGA
JGF ≤ 60 ml/min/1.73m²

ATEROSKLEROZA
ENDOTELNA DISFUNKCIJA
FIBROZA MIOKARDA

Uremijski toksini
Oksidacioni stres
Mikroinflamacija

CV kalcifikacije
FGF23
A - Klotho

KARDIOVASKULARNE BOLESTI

ZAKLJUČAK

- Porast broja bolesnika koji boluju od hronične bolesti bubrega
- Izdvojiti osobe sa povećanim rizikom da obole od bubrega
- Primeniti skrining za rano otkrivanje bolesti bubrega
- Pravovremeno uputiti bolesnika nefrologu
- Rano dijagnostikovati primarnu bolest bubrega
- Utvrditi faktore rizika za progresiju hronične bolesti bubrega
- Pravovremena primeniti odgovarajuće lečenje
- Usporiti progresiju hronične bolesti bubrega
- Smanjiti kardiovaskularni morbiditet i mortalitet
- Smanjiti troškove lečenja bolesnika
- Poboljšati kvalitet života bolesnika

HVALA NA PAŽNJI

